

KVALITETSDEKLARATION

Offentligt finansierade bibliotek

Ämnesområde

Kultur och fritid 01

Statistikområde

Bibliotek

Produktkod

KU0105

Referenstid

Variablerna avser kalenderår 2016, förutom:

- 31 mars avseende antal personal och dess fördelning på kön
- 31 december avseende bibliotekens bestånd

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	4
1.2.4 Redovisningsgrupper	4
1.2.5 Referenstider	4
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval	6
2.2.2 Ramtäckning	6
2.2.3 Mätning	7
2.2.4 Bortfall	7
2.2.5 Bearbetning	8
2.2.6 Modellantaganden	8
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	9
3 Aktualitet och punktlighet	9
3.1 Framställningstid	9
3.2 Frekvens	9
3.3 Punktlighet	9
4 Tillgänglighet och tydlighet	9
4.1 Tillgång till statistiken	9
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	9
4.3 Presentation	9
4.4 Dokumentation	10
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	10
5.1 Jämförbarhet över tid	10
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	10
5.3 Sam användbarhet i övrigt	10
5.4 Numerisk överensstämmelse	10
Allmänna uppgifter	10
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	10
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	10
C Bevarande och gallring	10
D Uppgiftsskyldighet	11
E EU-reglering och internationell rapportering	11
F Historik	11
G Kontaktuppgifter	11

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Statistiken huvudsakliga syfte är att följa utvecklingen av den allmänna informationsförsörjningen via biblioteken till allmänheten och särskilda grupper såsom elever, studenter och forskare.

Både det utbildningspolitiska och det kulturpolitiska uppdrag som biblioteken har genom Bibliotekslagen (SFS 2013:801) kan följas genom de uppgifter som efterfrågas.

Statistiken bidrar också till att den önskan om likvärdighet i informationsförsörjningen som finns kan följas.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Biblioteksstatistiken utgör ett viktigt planerings- och utredningsunderlag inom statliga och kommunala biblioteksverksamheter och för beslutsfattare på kommunal-, läns- och riksnivå samt för olika typer av organisationer.

Statistiken bidrar också till att biblioteksanvändarna får en överblick över utvecklingen av enskilda bibliotek samt per kommun och län så att användarnas möjligheter att påverka huvudmännens överväganden gynnas.

1.2 Statistikens innehåll

Biblioteksstatistiken över de offentligt finansierade biblioteken kan indelas i några huvudområden:

1. Organisation
2. Bemanning och personal
3. Ekonomi
4. Mediebestånd och nyförvärv
5. Tillgång till licensierade e-medier
6. Titlar på andra språk än svenska
7. Utlån och omlån av fysiska medier
8. Användning av e-medier
9. Fjärrlån
10. Besök och aktiva låntagare
11. Teknikresurser och lokaler
12. Öppettider
13. Organiserad undervisning och referensfrågor
14. Publika aktiviteter

1.2.1 Objekt och population

Biblioteksstatistiken är i sin utformning en totalundersökning över de offentligt finansierade biblioteken med en nedre gräns för bemanning.

1.2.2 Variabler

Alla variabler i biblioteksstatistiken är inte obligatoriska att besvara. Anledningen är att alla bibliotekstyper inte har tillgång till biblioteksdatasystem som kan lämna detaljerad statistik. Till exempel så är variabeln fysisk utlåning frågetekniskt uppdelad så att de svarande antingen kan besvara utlåningen av varje mediekategori uppdelat på initial utlåning och omlåning och enkätverktyget sammanställer då ett värde för total utlåning för varje variabel. De bibliotek som inte har biblioteksdatasystem som kan visa initiala lån och omlån men kan redovisa total utlåning per medietyp kan välja att göra det istället. Om utlåningen har skötts manuellt och inte delats upp på olika medietyper kan endast en enda total uppgift om utlåning lämnas.

De olika delvariablerna summerar därför inte alltid till totalsummorna. Jämförelse mellan delvariabler ska beräknas procentuellt och inte i förhållande till totaluppgifterna. De variabler som ingår i statistiken visas via länken nedan. Definitionen för varje variabel visas i en popupruta vid klick på frågetecknet vid varje fält.

<http://bibstat.libris.kb.se/surveys/example>

1.2.3 Statistiska mått

Merparten av biblioteksstatistiken redovisas som antal, där vissa förändringar mellan åren redovisas som procent. Vanligaste typen av nyckeltalsberäkningar i statistiken är antalet per 1 000 invånare i Sverige eller antal per 1 000 invånare under 18 år.

Medelvärdesberäkningar förekommer där bortfall av svar gör att antalsberäkningar blir grovt underskattade.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken presenteras dels på riksnivå, dvs. totalt i riket samt uppdelat på följande redovisningsgrupper:

- Per kommun
- Per län
- Per bibliotekstyp
 - Folkbibliotek
 - Skolbibliotek
 - Sjukhusbibliotek
 - Specialbibliotek
 - Universitets- och högskolebibliotek
 - Övriga typer av bibliotek

1.2.5 Referenstider

Alla variabler utom uppgift om bestånd och antal anställda gäller föregående kalenderår i förhållande till tidpunkten för mätningen. Referenstiden för antal anställda är 31 mars för det mätta kalenderåret och uppgift om bestånd gäller förhållandet 31 december.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

De olika bibliotekstyperna har varierande svarsfrekvens i undersökningen. Totalt sett har 288 av 290 folkbiblioteksorganisationer svarat inom utsatt tid. Samtliga universitets- och högskolebibliotek och sjukhusbibliotek har besvarat undersökningen. Bortfallet av svarande biblioteksorganisationer består till största delen av de enskilda skolbibliotek som tillfrågas inom urvalsramen:

Enskilda skolbiblioteken, per län	Svars- frekvens 2015	Svars- frekvens 2016	Antal tillfrågade enskilda skolbibliotek 2016
Stockholm	81 %	73 %	207
Uppsala	69 %	68 %	25
Södermanland	70 %	57 %	23
Östergötland	65 %	85 %	52
Jönköping	67 %	64 %	22
Kronoberg	73 %	50 %	30
Kalmar	61 %	72 %	18
Gotland	33 %	50 %	6
Blekinge	79 %	57 %	14
Skåne	86 %	81 %	166
Halland	76 %	54 %	26
Västra Götaland	65 %	63 %	104
Värmland	86 %	94 %	16
Örebro	76 %	42 %	19
Västmanland	88 %	81 %	21
Dalarna	59 %	72 %	25
Gävleborg	90 %	85 %	20
Västernorrland	78 %	76 %	17
Jämtland	83 %	60 %	5
Västerbotten	88 %	76 %	17
Norrbottn	63 %	76 %	17
Riket totalt	76 %	72 %	850

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urvalet är till sin uppbyggnad ett totalurval. Urvalsramen består av alla offentligt finansierade biblioteksorganisationer i Sverige som uppfyller följande krav:

- Är offentligt finansierad till hel eller del
- Är på något sätt tillgängligt för allmänheten (skolbibliotek: eleverna)
- Har minst 20 timmar avsatt bemanning för biblioteksverksamhet per vecka eller avsatt minst 0,5 årsverke.

Det är känt att det finns enskilda filialbibliotek i folkbiblioteksorganisationerna som samredovisas fast de inte har 20 timmar avsatt bemanning per vecka per enskild gatuadress. Folkbiblioteksorganisationerna lämnar uppgifter i en enskild enkät per kommun. En separat kartläggning har gjorts för att studera detta [Öppettider 2016](#).

Urvalet till undersökningen uppdateras löpande under året vartefter bibliotek läggs ned, tillkommer eller inte längre uppfyller något krav i urvalsramen. Vanligen är det anställda vid biblioteksorganisationer som meddelar förändringar till Kungliga biblioteket. Jämförelser görs också med Skoladressregistret för att finna nyöppnade eller nedlagda skolor och deras skolbibliotek.

[Biblioteksdatan](#) utgör undersökningens kontakt- och adressregister till de ingående biblioteken. Biblioteksdatan har en direktkoppling till [Biblioteksstatistikdatabasen](#) där de insamlade statistikuppgifterna lagras.

2.2.2 Ramtäckning

Det förekommer såväl övertäckning som undertäckning i undersökningen. Det påverkar uppgifterna om folk- och skolbibliotek. Den främsta anledningen till det är att bibliotek som inte ingår i urvalsramen ingår i samma biblioteksdatasystem som de som tillfrågas.

Urvalsramen utgår ifrån att det kan finnas ett serviceställe med biblioteksverksamhet på en enskild gatuadress. Ibland rapporterar bibliotek att det finns flera serviceställen. I vissa kommuner ligger en del av skolbiblioteken i folkbiblioteket biblioteksdatasystem och sköts av folkbibliotekets personal och ingår då i redovisningen även om det inte finns avsatt halvtidsbemanning på det enskilda skolbiblioteket. Det förekommer också att kommuner samlat all skolbiblioteksverksamhet i ett och samma biblioteksdatasystem och samredovisar detta i en enda enkät. Då redovisas även de medier som finns på de obemannade skolbiblioteken som inte ingår i urvalsramen. Totalt sett utgör den rapporterade övertäckningen 89 bibliotek, främst adresser med enskilda skolbibliotek.

Undertäckning kan förekomma, men det är i så fall okänt i vilken utsträckning. Det kan vara så att det finns enskilda bibliotek som har halvtidsbemanning som inte hittats på de tre år som urvalsramen sammanställts.

2.2.3 Mätning

De svarande hämtar de efterfrågade uppgifterna på flera olika sätt. Uppgifter hämtas från personalsystem, ekonomisystem, biblioteksdatasystem, stickprovsundersökningar, handräkning etc. Olika datasystem från olika leverantörer har olika möjligheter att leverera de efterfrågade uppgifterna. Det är känt att en biblioteks-systemleverantör hade tekniska svårigheter med systemet under insamlingsperioden 2017 och att det kan ha påverkat statistikuttagen. Det är okänt hur mycket detta kan ha påverkat uppgifterna från de kommunala folkbibliotek som använder systemet ifråga.

2.2.4 Bortfall

De olika bibliotekstyperna har varierande svarsfrekvens i undersökningen. Totalt sett inkom uppgifter från 89 procent av de offentligt finansierade bibliotek som ingår i urvalsramen till undersökningen. Antingen svarade biblioteket i sin egen enkät eller också samredovisades det tillsammans med andra bibliotek inom biblioteksorganisationen. Totalt sett har 288 av 290 folkbiblioteksorganisationer svarat inom utsatt tid. Samtliga universitets- och högskolebibliotek och sjukhusbibliotek har besvarat undersökningen.

Bortfallet av svarande biblioteksorganisationer består till största delen av de enskilda skolbibliotek som tillfrågas inom urvalsramen:

Enskilda skolbibliotek, per län	Svarsfrekvens 2015	Svarsfrekvens 2016	Antal tillfrågade enskilda skolbibliotek 2016
Stockholm	81 %	73 %	207
Uppsala	69 %	68 %	25
Södermanland	70 %	57 %	23
Östergötland	65 %	85 %	52
Jönköping	67 %	64 %	22
Kronoberg	73 %	50 %	30
Kalmar	61 %	72 %	18
Gotland	33 %	50 %	6
Blekinge	79 %	57 %	14
Skåne	86 %	81 %	166
Halland	76 %	54 %	26
Västra Götaland	65 %	63 %	104
Värmland	86 %	94 %	16
Örebro	76 %	42 %	19
Västmanland	88 %	81 %	21
Dalarna	59 %	72 %	25
Gävleborg	90 %	85 %	20
Västernorrland	78 %	76 %	17
Jämtland	83 %	60 %	5
Västerbotten	88 %	76 %	17
Norrbottnen	63 %	76 %	17
Riket totalt	76 %	72 %	850

2.2.5 Bearbetning

Den insamlade biblioteksstatistiken består sammanlagt av över en halv miljon enskilda enheter. Det är möjligt att enskilda felrapporteringar eller felskrivningar som leder till extremvärden kan förekomma i redovisningen eftersom de olika bibliotekstyperna sinsemellan har så olika storheter.

2.2.6 Modellantaganden

De bibliotek som ingår i bortfallet ersätts med föregående års värde där så är möjligt. De enskilda skolbibliotek som aldrig besvarat enkäten ingår med

medelvärdeberäkningar av vad de andra skolbiblioteken med liknande elevantal har svarat, med olika beräkningar för grundskolebibliotek och gymnasiebibliotek.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Eftersom de enskilda svaren från biblioteken preliminärpubliceras löpande vart efter uppgiftlämnarna rapporterar in den, görs ingen jämförelse mellan preliminärpublicering och slutlig publicering. Det förekommer också att uppgifterlämnarna inkommer med justeringar av lämnade värden efter att första preliminärpublicering har gjorts eller efter att slutlig publicering har gjorts. Rättningar som inkommit efter 1 maj 2017 är uppdaterade i biblioteksstatistikdatabasen men inte i den skriftliga rapporten eftersom värdena måste fixeras för att kunna sammanställa den slutliga publiceringen 24 maj.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Enkäten skickades ut 12 januari, enkäterna preliminärpublicerades löpande efter att en första rimlighetsbedömning gjorts av respektive svar på <http://bibstat.kb.se/reports>. De första preliminärresultaten gjordes därför redan i januari. Slutpublicering sker efter uppräknning av bortfallet 24 maj 2017.

3.2 Frekvens

Undersökningen genomförs årligen. Uppgiftslämnarna tillfrågas med början i januari varje år.

3.3 Punktlighet

Biblioteksstatistiken har redovisats enligt publiceringsplanen.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Biblioteksstatistiken över de offentligt finansierade biblioteken redovisas på huvudsakligen tre sätt

1. I skriftlig rapport med tabeller och diagram, pdf
2. Samtliga resultat redovisas i exceltabell
3. I Biblioteksstatistikdatabasen <http://bibstat.kb.se/reports>

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Biblioteksstatistiken finns som öppna data och kan även laddas ned via API, <http://bibstat.kb.se/> för fri användning av alla.

4.3 Presentation

Biblioteksstatistiken presenteras i diagram, tabeller och skriftlig beskrivning.

4.4 Dokumentation

All dokumentation som finns är publicerad på <http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/>. Övriga förfrågningar kan ställas till biblioteksstatistik@kb.se.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Samtliga variabler är jämförbara över tid från bibliotekens verksamhetsår 2014 och framåt. Vissa av de centrala totalvariablerna är jämförbara per bibliotekstyp längre bak i tiden, t.ex. totalt fysiskt bestånd, totalt antal fysiska besök, totalt antal fysiska utlån.

Användare bör uppmärksamma att åldergränsen för barn och unga ändrades i biblioteksstatistiken från 0-14 år till 0-17 år 2014.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Eftersom olika bibliotekstyper har olika uppdrag och uppgift bör bara biblioteksorganisationer av samma bibliotekstyp jämföras.

5.3 Sammanvändbarhet i övrigt

Biblioteksstatistiken innehåller uppgift om kommunkod och SkolID-nummer för att kunna jämföras med kommunal statistik och skolstatistik.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

För denna statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (SFS 2001:99) och förordningen (SFS 2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken.

När officiell statistik görs tillgänglig ska den vara försedd med beteckningen Sveriges officiella statistik eller den symbol som återges i bilagan till lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Symbolen får inte användas vid vidarebearbetningar.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndighetens särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

C Bevarande och gallring

En kopia av all statistikredovisning i form av rapporter, böcker och statistiska meddelanden (SM) som getts ut som trycksak eller redovisats som pdf-dokument förvaras hos Kungliga biblioteket och levereras till Riksarkivet.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet gäller enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken för delar av undersökningen för de bibliotek som ingår i urvalramen. De frågor som är obligatoriska är märkta med detta i webbenkäten. För ytterligare information om vilka uppgifterna är följ [länken till exempelenkäten](#).

E EU-reglering och internationell rapportering

Det föreligger ingen EU-reglering av biblioteksstatistiken. Statistiken rapporteras dock årligen efter förfrågan till olika nationella och internationella organ och organisationer. Exempel på organisationer som efterfrågar statistiken är Svensk biblioteksförening, Rådet för kommunala analyser (RKA), Statistiska centralbyrån (SCB), National Authorities on Public Libraries in Europe (NAPLE), The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

F Historik

Biblioteksstatistik för olika bibliotekstyper har framställts på olika sätt genom åren av olika aktörer. Folkbiblioteksstatistik har till exempel framställts sedan 1940-talet.

Statistiksammanställningen med nuvarande förfrågningsunderlag har framställts sedan 2015 då avseende mätperiod 2014.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Kungliga biblioteket
Kontaktinformation	Cecilia Ranemo, Susanne Gustafsson
E-post	biblioteksstatistik@kb.se
Telefon	010-709 36 39, 010-709 36 22